

Tal vid firande av Ystads konstmuseums 80-års jubileum 2016-03-09

Hej! Mitt namn är Lars Carmén och jag är ordförande i Ystads konstförening.

Det är trevligt och hedrande att vid detta tillfälle representera konstföreningen.

Vi kan börja med historien om "Bäckahästen" och skånekonstnären Oscar Antonsson.

En förening bildades 1927 med uppgift att samla in pengar för inköp av Oscar Antonssons skulptur med namnet "Bäckahästen". Tanken var att den skulle placeras på Stortorget i Ystad.

Bäckahästbal och soaréer arrangerades. Insamlingslistor gick runt. Det var så man gjorde på den tiden.

På midsommarafton 1928 avtäcktes på Stortorget under pompa och med stolthet, en fontän som kröntes av skulpturen "Bäckahästen".

Bildandet av föreningen "Bäckahästen" 1927 blev starten på en kedjereaktion. Det blev en konstförening 1929, som tog initiativet till ett konstmuseum, som invigdes för 80 år sedan 1936. Detta konstmuseum blev sedan en viktig del i en mycket uppmärksam utställning under sommaren 1936 med namnet Fritiden.

Jag ska inte prata mer om den utställningen, men varje tid har sina sammanhang. Ordet fritid hade vid den tiden, 1936, inte någon egen definition utan med fritid avsåg man "den tidsperiod som infaller mellan två arbetspass". Som bekant har fritiden tagit enormt mycket mer plats nuförtiden. Det räcker med att titta på den industri av tillbehör som nu vuxit upp. Men då var detta något nytt och okänd mark.

Vilken inriktning skulle då den nybildade konstföreningen ha?

Det var inte att engagera sig i ett konstmuseum, som skulle exponera egna samlingar. Man var angelägen att få snabbare resultat genom att stödja tanken på ett samarbete med Nationalmuseum i Stockholm. Man tyckte att konstmuseet skulle bli ett museum för deponerad konst från Nationalmuseum. Detta i den byggnad som vi finns i idag och som Ystads stad skulle uppföra och svara för.

Konstföreningens roll skulle då istället vara att bli en stödförening till konstmuseet och "vara en sammanslutning av konstintresserade som med sina medlemsavgifter och andra medel skulle bidra till museet med ekonomiskt stöd".

Vid invigningen 1936 överlämnade konstföreningen en konkret gåva, nämligen 39 konstverk.

Ystads konstförening gav också ett annat praktiskt stöd genom att mellan 1936 och 1947 svara för utställningsverksamheten. Då fick konstmuseet sin förste kommunalt anställd intendent.

Många konstföreningar i Sverige och övriga Norden har som en viktig uppgift att driva utställningsverksamhet. Så inte Ystads konstförening. Det ansvaret har i Ystad; Ystads konstmuseum.

Ystads konstförening har samma grundsyfte nu som 1929;
att väcka intresse för konst
att sprida kunskap om konst
att anordna ett årligt lotteri för utlottning av konst bland medlemmarna och
att vara en stödförening till Ystads konstmuseum som tillkommit på
föreningens initiativ (Inte utan stolthet finns den punkten i stadgarna).

De här syftena försöker vi uppfylla genom att lägga arrangemang på konstmuseet genom konstbildningar och temaaftnar, samt delta i kulturkvartar. Men också att genomföra konstresor i närområdet, övriga Sverige och Danmark och arrangera det årliga konstlotteriet och slutligen som änkans skärv ge ett bidrag till konstmuseet.

Med tanke på denna skärv har krasst uttryckt många politiker i Ystad under de senaste årtiondena mer haft fokus på de fysiska kulturbyggnaderna och varit stolta över dem och inte haft samma fokus på utvecklingen av verksamheterna i byggnaderna.

Kulturens dynamiska kraft och del i Ystads och områdets attraktivitet har först på senare år setts som en viktig del i helheten.

En rapport från KTH 2005 visar konkret att av de som flyttade till Ystad före 1970 var arbete motivet för 60 %. Av de som flyttade till Ystad efter 1990 var arbete endast motivet för 20 %. För de flesta inflyttare är det nu uppenbart Ystads kulturella, bebyggelsemässiga och sociala kvaliteter som är de viktigaste motiven för beslutet att flytta till Ystad. De här motiven fortsätter att öka i betydelse. Det är alldeles för få människor som funderar över och arbetar med att göra en ort ännu attraktivare. Då menar jag helheten och inte bara de olika delarna.

En önskan 1936 och också nu är att transportsträckorna till konsten och till upplevelsorna ska bli så korta som möjligt. Vad vi menar med kultur och vad vi tycker att kultur ska innehålla har verkligen förändrats och utvidgats. Musikens intåg och plats i människors vardag är ett tydligt exempel.

I dagens samhälle är vi snabba med att ha en åsikt. Kanske alltför snabba. Det påstås att musik som inte fångar lyssnaren inom 7 sekunder inte fastnar i medvetandet. Det kallas numera konsumtionsmusik. Hur är det med en bok? 1 – 2 dagar. En film? 1,5 timma. En teaterföreställning? 2 – 3 timmar.

Ska vi rannsaka oss själva? Hur lång tid ger vi ett konstverk innan vi kategoriskt och snabbt avger en åsikt? Om den är negativ? 7 sekunder?? Konst behöver ta tid. Och vi behöver ge konsten tid. Det är en ynnest att vi har Ystads konstmuseum. Ett hus. En plats som ger oss möjlighet att få tid med konst.

Många påstår att kultur ger fantasi och empati. Ett resultat så gott som något. Tror att vi alla kan behöva och mår bra av ett sådant tillflöde i vår tillvaro. Våra konstupplevelser är alltid unika upplevelser. De kan kanske till och med förändra och förvandla seendet.

Ska vi göra det enkelt för oss? Vilka krav ställer vi på konst? Ska konst vara vacker, föreställande och begriplig?

För några år sedan läste jag en aforism av den finlandssvenske författaren Elmer Diktonius. För honom hade konst och liv en stark koppling:
"Det är inte det nya i konstverken som hindrar förståelsen, utan det gamla i människorna".

Vi människor behöver faktiskt inte förstå allt. Men vi strävar medvetet eller omedvetet efter ordning och trygghet. Vi borde kanske våga sträva efter både ordning och kaos och därmed få mer dynamik och bett i tillvaron.

Liksom inom orden finns det inom konsten inte en sanning. Det finns oändligt många sanningar. De människor som tror sig ha sanningen inom sig är egentligen ganska trista och tråkiga människor.

När vi närmar oss intryck och upplevelser kan vi naturligtvis ha olika perspektiv:
att förundra sig är början till ny kunskap,
att förarga sig är att stänga dörrar.

Vi gratulerar Ystads konstmuseum på 80-årsdagen. Med tillönskan om ett långt liv med ett rikt och spännande innehåll.